Przesyłka uiszczona ryczałtem.

Nr. 64(7?) Vilniaus, šeštadienis, 1929 m. gruodžio mėn. 14 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Lietuvių visuomenės, politikos ir literatūros iliustruotas laikraštis.

Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcij priima nuo 10 iki 12 val. Admini acja priima 9—2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 4 auks., pusei metų — 2 auks. 3 mėn. — 1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. **Užsienyje metams 1 doleris.** Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

„TEN GERA, KUR MŪSŲ NĖRA."

Gaunamos iš sodžių žinios yra ne linksmos, liūdnos. Prie tų liūdnųjų žinių priklauso, gal skaudžiausia šiuo momentu, tai masinis lietuvių bėgimas kitosna šalysna. Tas, atvirai pasakykime, gero nepranašauja. Priėjo prie to, kad pasirodžius emigracijos agentui, vienoj ar kitoj apylinkėj, žmonės galvatrūkčiais skuba užsirašyti Brazilijon, Argentinon ar Uragvajun. Ir tik žiūrėk, kaip vieną partiją po kitos veža užsienin. Tam bėgimui iš savo krašto į svetimas šalis galo nesimato. Reikia čia paklausti: ko mūsų žmonės bėga užsieniuosna ir ką jie ten tikisi rasti? Bėga, be abejo, ieškoti darbo, tikisi rasti laimę. Taip. Darbo ir laimės ieškojo žmonės ir prieš karą, valdant Lietuvą rusams. Ir tuomet daugelis jaunuolių svajojo apie Amerikos aukso kalnus ir kas tik ištrūkęs, bėgo. Nemažai mūsų gyventojų keliavo į Rusijos gilumą, į miestus visi ieškodami darbo ir laimės. Tą darbą, be abejo, daugelis gavo, vienas kitas ir laimę rado. Bet toli gražu, ne visi. Atsimenu prieš pat karą sugrįžo mano kaimynas. Buvo basas, apiplyšęs, nors Amerikoj išbuvo 30 metų. Tokių buvo ir yra daug. Tik to nežiūri mūsų žmonės, o kiekvienas tikėdamasis būti laimingu, bėga iš savo krašto.

Pasakykime tiesos žodelį apie darbą. Mūsų žmonės atsidūrę svetimam krašte dirba, lyg jaučiai, be jokio poilsio. Kodel? O gi todel, kad juos ten priverčia dirbti, ten jiems liepia dirbti, kaip vergams. Ir jie dirba kruvinai prakaituodami. Be abejo, taip dirbdami ir blogai maitindamiesi po ilgų metų sutaupo keletą skatikų ir jau tikisi tapę laimingais. Tik tokie „laimingieji" žmonės nepagalvoja, kokia kaina jie pirko sau vadinamąją „laimę", nepagalvoja, kad jeigu taip sunkiai ir ištvermingai būtų dirbę gimtiniame krašte, būtų buvę ir turtingesni ir laimingesni. Bet nelaimė mūsų yra ta, kad namie mes darbo nemėgstame, kad dirbti mus reikia versti jėga. Čia gi nėra kam to padaryti, todel manome, kad ir darbo nėra. Tiesa, nualintas ir iščiulptas mūsų kraštas, palyginus su kitomis valstybėmis, atrodo panašus į elgėtos krepšį, bet jeigu mes patys nesirūpinsime savo krašto gerove, tai to už mus nieks kitas nepadarys. Ir stebėtis reikia, kaip rašo p. Herbačiauskas, kad „Darbas Lietuvos naudai, Lietuvos gerovei, Lietuvos garbei jau mums biaurus darbas. Gi darbas Brazilijos naudai — gražus darbas"*).

Teisingai pasakyta. Išbėgę Brazilijon ar kiton valstybėn savo kruvinu prakaitu, pūslėtomis rankomis krauname tos valstybės turtuoliams gerybes, patys jiems vergaudami. Tuo tarpu darbo gimtinėje, Lietuvoje gėdinamės, tingime dirbti. Visa laiką sodžiaus jaunimas ir net suaugusiji suėję kartuoja ištisomis dienomis, kieminėja vieni pas kitus, vakaruškas taiso, pasigėrę lazdomis vieni kitiems galvas daužo. O darbo nesiima, bet kaž ko laukia, tikisi.

Kaip ne gėda! Sodžiuose ir miesteliuose visos įmonės svetimųjų rankose. Kalvis, siuvėjas, stalius, batsiuvys, kailiadirbys (garborius), tarpininkas (padriadčikas), pirkliai (arklių, kiauliu, karvių), krautuvininkai ir visi kiti tai ne lietuviai, bet lenkai, žydai, rusai, ir net totoriai. O mūsų jaunimas vis kortoja, geria ir kas kur ištrūkęs bėga Brazilijon ispanams vergauti. Kiti bėga net žemes pardavę, žinoma, svetimtaučiams. Bėga pamiršę teisingą priežodį: „Ten gera, kur mūsų nėra". Prie ko tas veda? Prie katastrofos. O vien todel, kad būdami namie gėdinamės dirbti, bijomės rankų ištepti. Kaip gi jos bus juodos! Bet kai tos rankos pajuoduoja Brazilijoje dirbant biauriausius darbus, tai gerai, bet namie, o ho!

Visa tai turint galvoje, klaidinga yra manyti, kad mes bėgdami iš savo krašto į tolimas šalis, ten laimę rasime. Ne. Ten visi tapsime, su mažomis išimtimis, vergais, savo kruvinu prakaitu kitiems turtus krausime, kai tuo tarpu, būdami namie ir pamilę darbą per jį ankščiau ar vėliau išbristūmėm iš to vargo, nustotūmėm aimanavę.

Bet tai įvyks tik tuomet, kai mes užuot tuščių žodžių ir dejavimų griebsimės darbo, kad ir juodžiausio, nepasiduodami kitiems.

R. M.

*) „Dievo Šypsenos" 45 pusl.

Į SKAITYTOJUS.

„Vilniaus Rytojus", norėdamas pažymėti Vytauto Didžiojo 1930 metus, **yra išleidęs mėnesinį nuplėšiamąjį kalendorių** su Vytauto Didžiojo atvaizdu. Šis kalendorius bus išdalintas nemokamai visiems „Vilniaus Rytojaus" skaitytojams šiais metais, arba ateinančiais metais sausio mėn. pradžioje. Kas nori gauti šį priedą, tepasiskubina atsiųsti pinigus už „Vilniaus Rytojų" 1930 metams.

Kalendoriuje kiekvienas ras įdomių pasiskaitymų apie Vytauto Didžiojo gyvenimą.

Visgi įspėjame, kad šis nuplėšiamasis kalendorius nepavaduoja anksčiau išleisto „Vilniaus Kalendoriaus".

„VILN. RYT." REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA.

Negali suvirškinti.

Kaip žinome, atidėjus Varšuvos Seimo posėdžius iki gruodžio 5 dienos Anglijos valdančios darbo partijos 44 atstovai atsiuntė laišką Varšuvos seimo pirmininkui p. Dašinskiui pilnai pritardami jo užimtai pozicijai ir pasisakydami už demokratiją. Panašiai pasielgė ir prancūzų socijalistai, o prancūzų-lenkų parlamentarų draugijos pirmininkas p. Locquin'as parašė didelį staipsnį taip pat gindamas demokratiją Lenkijoje.

Del šitų žygių ba galo nepatenkinta pilsudskininkų spauda, o bebekų organas „Gazeta Polska" tiesiog mato čia neleistiną svetimųjų kišimąsi į Lenkijos vidaus dalykus ir palygina šį žygį į garsią XVIII amžiaus Targovicą.

Ne Čekoslovakijoj, bet Lietuvoj.

Atšaukus Sovietų Rusijai savo atstovą p. Bogomolovą iš Varšuvos, spaudoje pasklydo spėliojimų, kas bus paskirtas Bogomolovo vieton. Tarp tų spėliojimų lenkų spauda paleido žinių, kad Sovietų Rusijos atstovu Varšuvoje būsiąs paskirtas Rusijos atstovas Čekoslovakijoj p. Ovsiejenko. Čia jau lenkų spaudos agentūros ir rekliamacijos tyčia iškreipė. Juk p. Ovsejenko jau beveik metai, kaip yra paskirtas atstovu Nepriklausomoj Lietuvoj, o ne Čekoslovakijoj. Matyt lenkų spaudai nejauku, kad Sovietų Rusija nemažesnę reikšmę priduoda gerų santykių palaikymui su Lietuvą, kaip ir su Lenkija, kad savo atstovą Kaune žada paskirti atstovu Varšuvoje.

Lietuvos-Lenkijos santykių klausimas Prancūzijos parlamente.

Šio mėn. 11 dieną Prancūzijos parlamente darė pranešimą prancūzų užsienių reikalų ministerijos biudžeto referentas p. Paganon. Tame pranešime buvo paliesta ir Lietuvos-Lenkijos santykių klausimas. P. Paganon pradžioje nupasakojęs vestųjų derybų eigą pažymėdamas, kad Tautų Sąjungos žinovai neradę (?) Lietuvoje palengvinimų, kurie reikalingi pradėtajai misijai užbaigti.

Toliau pranešėjas suminėjęs, kad naujoji Lietuvos vyriausybė ir toliau savo politikos Centru laikanti Vilniaus klausimą. Kalbėdamas del Vilniaus p. Paganon pabrėžęs turįs vilties, kad Lietuva gindama savo teises skaitysis su tarptautinės politikos nurodymais ir rūpinsis užtikrinti bendrą taiką.

Kiek šis pranešimas yra bešališkas, neapsimame spręsti. Jį padavė lenkų spauda. Bet vienas reikia pabrėžti, kad tarptautinės politikos vairuotojų nurodymai Vilniaus klausime visai lietuvių tautai yra nepriimtini.

Medžiaga apie Vytautą.

Šio m. 6 d. sugrįžo iš Karaliaučiaus prof. E. Volteris, atlikęs Vytauto Didžiojo laikų kultūros parodai atvaizduoti medžiagos rinkimo uždavinius. Ten pasisekė ištirti svarbiausius dokumentus ir antspaudus nufotografuoti. Miesto archyve rasta Prūsijos su Lietuva prokybos sutarties oringinalas. Rinkta medžiaga charakterizuoti tų laikų pinigams, kuriais Vytautas Didysis mokėdavo ordinui už jam ir jo žmonai atsiųstas prekes. Jų chrakteringiausieji nupirkti. Vytauto Didžiojo portreto Karaliaučiuje nėra, yra tik jo herbai.

Prof. Volteris apžiūrėjo taip pat iškastus šią vasarą Linkūnuose (netoli Tilžės) daiktus is 140 kapų. Taip pat apžiūrėjo galindų — sūdavių kunigaikštienės sidabrinius papuošalus iš XI-XIII šimt., iš tų vietų, kur savo laiku gyveno garsus juotvingių vadas Skumantas. Priešistorininkai pažymi, kad Rytprūsių pamatinis gyventojų sluoksnis buvo aisčiai senprūsiai, o ne įvairios vokiečių tautos padermės, kad senovės prūsai ištvermingai gynė savo kraštą nuo įvairių užpuolikų iš kaimynių tautų. Kraštas, kaip matyti iš iškastų daiktų inventoriaus, buvo labai turtingas.

Ar ne sanatoriai?

Lenkų spaudoj pasirodė agencijos „Presse" pranešimas, kad pradėtas kurti ukrainų, gudų ir lietuvių blokas, sutikęs nemaža kliūčių iš ukrainų grupių pusės. Agencija nuo savęs prideda, kad mėginimas sukurti bloką, kaipo nuolatinę institucija, nepavyksiąs. Del šitos žinios reikia tiek pasakyti, kad ji yra arba prasimanyta, arba paduota pasikalbėjus su vienu kitu ukrainišku sanatoriu, kurių ir ukrainų tarpe atsiranda, kaip pavyzdžiui gudų „Proświta", kuri po pirmos minėtų tautų konferencijos pasiskubino „užprotestuoti".

POLITIKOS APŽVALGA.

Amerika ir Anglija yra susitariusios sušaukti konferenciją jūrų nusiginklavimo, klausimui išspręsti. Į tą konferenciją pakviestos dar Prancūzija, Italija ir Japonija. Šiuo metu ir eina prirengiamieji pasikalbėjimai tarp valstybių. Sunkiausia suderinti Italijos ir Prancūzijos reikalavimai. Italija reikalauja pripažinti jai teisę laikyti laivyną, lygų Prancūzijos laivynui. Prancūzija tam priešinasi ir aiškina, kad jai reikalingas didesnis laivynas jos didelėms kolonijoms saugoti. Tuomet Italija pradėjo tartis su Amerika ir Anglija ir iškėlė povandeninių laivų klausimą; Italija tokių laivų ketina nelaikyti, jei jų nelaikys ir kitos valstybės. Čia Italija nori kirsti smūgį Prancūzijai, kurios laivynas ne taip jau stiprus ir ji baisi kitoms valstybėms tik povandeniniais laivais; bendrai povandeninis laivynas yra geriausias ginklas mažoms ir silpnesnėms valstybėms prieš jūros galiūnus. Taigi Prancūzija, aišku, nesutiks su Italijos pasiūlymu, o Amerika su Anglija kaip tik gali spirtis įgyvendinti Italijos pasiūlymą, nes povandeniniai laivai joms labai povojingi. Jeigu prie to pridėsime, kad gali kilti ir kiti antraeilės reikšmės klausimai, tai prieisime, jog jūrų nusiginklavimo konferenciją laukia labai sunkus darbas. Be nusileidimų neapseis, o čia valstybės kaip tik bent šiuo laiku nerodo mažiausio noro padaryti vienos kitoms nusileidimų.

Vokietija didįjį karą, kaip žinome, pralaimėjo. Valstybės nugalėtojos dabar reikalauja iš Vokietijos didelių karo atlyginimų ir tuo klausimu šiais metais tarėsi Haagoje. Ten buvo nustatyta, kiek ir kada vokiečiai turi sumokėti to atlyginimo, — reparacijų. Visas mokėjimo planas buvo paruoštas amerikiečio Jungo ir todel vadinasi jo vardu. Prieš tą planą vokiečių tautininkai stoja piestu; tačiau jie nesitiki įtikinti savo tautiečius, kad Jungo planas yra nepakeliama našta ir vokiečių tautą galįs sutriuškinti. Tik netikėtai į pagalbą jiems atėjo d-ras Šachtas su savo pareiškimu. D-ras Šachtas, kaipo Vokietijos valstybinio banko vedėjas, pats dalyvavo Haagos konferencijoje, svarstė kartu su kitų valstybių atstovais Jungo planą ir po juo pasirašė. Dabar jis pareiškė, kad Jungo planas neįvykdomas. O neįvykdomas jis todel, kad šių dienų Vokietijos vyriausybė po konferencijos padarė dar daugiau nusileidimų. Taip, vyriausybė atsisakė ieškoti iš Anglijos atlyginimo už konfiskuotus vokiečių piliečių turtus karo metu, išsižadėjo atlyginimo už paliktą Vokiečių valstybinį turtą Lenkijoje, pažadėjo Belgijai išmokėti nuostolius už išleistus ten pinigus (pas mus vokiečiai karo metu išleido Ober-ostus); be to, dar reikės mokėti ir už Saaros žemes, kuomet ir jos priseis vaduoti iš okupacijos. Todel d-ras Šachtas numeta nuo savęs atsakomybę prieš vokiečių tautą ir įspėja tautiečius, kad vyriausybė pati naikina pasiektus Haagoje susitarimo vaisius, D-ro Šachto pareiškimais pasipiktino vokiečių vyriausybė ir dar labiau valstybės nugalėtojos. Prancūzų spauda neranda žodžių, kaip geriau pasmerkus d-rą Šachtą. Ji primena dar tuos laikus, kai Šachtas buvo išsitaręs: reikia visa daryti, kad pasaulis įsitikintų, jog vokiečiai negalį mokėti reparacijų. D-ro Šachto pareiškimas dar gyvai svarstomas.

— Telegramos pranešė, kad šio mėn. 9 d. Belgijoje ištiko baisi gelžkelio katastrofa Namiuro stoty. Būtent: greitasis traukinys eidamas iš Briukselio visu smarkumu, nukrito nuo bėgių; mašinistas traukinio negalėjęs sulaikyti, nes stabdžiai kelyje sugedo. Iki šiol rasta 17 užmuštų ir 50 sunkiai sužeistų.

Bažnytiniai metai ir gamta.

Ne kartu prasideda bažnytiniai ir pilietiniai metai. Pilietiniai metai, kaip žinome, prasideda sausio mėn 1 dieną, bažnytiniai—*pirmąjį advento sekmadienį*.

Bažnytiniai metai taip Bažnyčios sutvarkyti, kad žmonės, Dievo geradarybes ir tikybos paslaptis tinkamai minėdami, galėtų pasiruošti laimingus metus amžiname gyvenime. Įdomu, kiek tų šventadienių, švenčių ir šventų laikotarpių suskirstymas atitinka gamtos gyvenimo reiškiniams?

Tarp įvairių metinių švenčių svarbiausią vietą užima trys, būtent: Kalėdos, Velykos ir Sekminės. Tos šventės sudaro vieną visumą — bažnytinius metus, kurių bėgyje Katalikų Bažnyčia maldingose apeigose (liturgijoje) vaizduoja visą Viešpats Jėzaus gyvenimą nuo Jo Užgimimo iki Dangun Žengimo ir Šventos Dvasios atsiuntimo.

Prieš kiekvieną tų švenčių yra skiriamas laikas, kad žmonės galėtų tinkamai prie šventės prisirengti ir persiimti jos dvasia; po kiekvienos šventės taip pat skiriamas laikas, kuomet žmonės įgautąja per šventes dvasia gyventų, sukeltąsias mintis vykdintų.

Atsižiūrint tų švenčių ir bažnytiniai metai suskirstyti į tris dalis. Kalėdų, arba Viešpaties užgimimo laikotarpis prasideda pirmąji advento sekmadienį ir tęsiasi ligi Senųjų Užgavėnių sekmadienio. Tos metų dalies centras yra Viešpaties Užgimimo šventė. Velykos, arba Viešpaties Kristaus. Prisikėlimo laikotarpis prasideda Senųjų Užgavėnių sekmadienį ir tęsiasi iki Viešpaties į Dangų Žengimo oktavos. To laikotarpio centras yra pati Velykų šventė. Sekminių laikotarpiui skiriamas visas likusis laikas. Šio laikotarpio centras yra Sekminių šventė.

Visos kitos, ar tai Viešpaties Kristaus, ar tai Švenčiausios Panelės, ar tai angelų, ar tai šventųjų šventės rišamos šiokiu ar tokiu būdu su viena trijų minėtų švenčių.

Tokiam bažnytinių metų suskirstymui atrodo lyg ir gamta savo gyvenimo reiškiniais pritarianti ir giedanti sutartinę giesmę su bažnytinių švenčių iškilmėmis.

Ir taip bažnytiniai metai prasideda žiemą, kada saulė atrodo nustumta į žemiausias dangaus sritis, kada jos spinduliai yra be šilumos, tartum bejėgiai, kada dienos trumpiausios, o naktys ilgiausios, kada trumpai sakant, gamta yra apmirusi. Tuomet bažnytiniuose metuose yra advento laikotarpis. Nuo Kristaus Užgimimo šventės visa tai mainosi, pamažu eina geryn; saulė darosi linksmesnė, kyla aukštyn ir aukštyn, kol pasiekia tą dangaus sritį, iš kurios ji viską apšviečia ir niekas nuo jos negali pasislėpti; dienos eina ilgyn ir ilgyn; pagalios pati gamta tartum pradeda keltis iš apmirimo, kuris labai panašus mirčiai, ir grįžta prie gyvenimo.

Čia aprašytas pirmas vaizdas pilnai atvaizduoją žmoniją prieš Išganytojaus atėjimą; antrasis — patį Viešpaties Kristaus atėjimą. Naktis be pertraukos, baisiausios tamsybės buvo apėmusios žmoniją, visas doras gyvenimas buvo išnykęs, klaidose ir nedorybėse braidė žmonija, ypač prieš pat Kristaus atėjimą. Dievo Apveizdos nustatytam laikui atėjus, pasirodė ir įspindo Teisybės Saulė, Kristus-Dievas, kurs šviečia kiekvienam žmogui, kad įgytų gyvybės šviesą ir gyvenimą. Tokiu tai būdu pasidarė naujas dangus ir nauja žemė visiems geros valios žmonėms.

Per Velykas, kurias švenčiame pavasarį, minime Kristaus Prisikėlimą ir numirusių; tada visa gmta iš mirties keliasi tam, kad Kristaus, mirties Nugalėtojo, iškilmėse dalyvauti: to laikotarpio viduryje, o ypač gale, viskas žaliuoja, viskas žydi ir paukščiai savo linksmu čiulbėjimu tartum gieda „Alleliuja" Kristui — Pergalėtojui.

Per Sekmines, kad Šv. Dvasia savo dovanas dalina, gamta ir gi pradeda dalinti savąsias dovanas ir tol nenustoja tai dariusi, kol tame paskutinių bažnytinių metų laikotarpyje neišdalina visų savo vasaros ir rudens dovanų.

Tokiu būdu Visuotinė Bažnyčia savo iškilmėmis ir šventėmis ir gamta savo gyvenimo reiškiniais tartum susitariusics, eidamos išvien, garbina Amžinąjį Pasaulio Įkūrėją ir Atpirkėją.

Genijalaus lietuvių dailininko Konstantino Mikalojaus ČIURLIONIES kūrinys — PĄSAKA.

Dabar Kaune yra įsteigta jo vardu Galerija, kurioje sukrauta Čiurlionies paveikslai ir kitų Lietuvos dailininkų kūriniai.

K. M. Čiurlionis mirė Vilniuje 1911 metais ir palaidotas Rasų kapinėse.

Kas dėjosi šiemet Reškutėnuose dėl lietuviškos mokyklos?

Šį laišką malonėjo mums įduoti Laikinasis Vilniaus Lietuvių Komitetas, kurį jis yra gavąs iš Reškutėnų.

Reškutėnų sodžius yra Kaltinėnų parapijoje. Sodžius didžiulis, turi net savo koplyčią. Gyventojai lietuviai ir gana susipratę žmonės.

Jau bent septyneri metai, kaip čia veikia „Ryto" lietuviška mokykla. Ketverius metus toje mokykloje dirbo mokytojas Nikodemas Jasiulionis, kuklus sau vyrukas, kurs savo darbą dirbo niekam vandens nedrumsdamas. Mylėjo jį vaikai, mylėjo ir tėvai, patenkintas, matyt, buvo ir „Rytas", nes laikė jį vis toje pat vietoje. Pernai jo mokykla turėjo apie 70 vaikų. Tik džiaugtis!

Imant galvon vaikų kiekį ir tėvų norus, reikėjo čia steigti dviklasė mokykla. „Ryto" valdyba taip ir padarė: gegužės mėnesį įteikė p. inspektoriui prašymą pakelti mokyklą į dviklasę ir užtvirtinti antrą mokytoją.

Nelaimingo būta to sumanymo! Pradedant naujus mokslo metus jau buvo Reškutėnuose įsteigta valstybinė mokykla ir paskirtas mokytojas *sentikis*, šviežiai baigęs Švenčionių seminariją, kur, kaip žinome, yra mokinama ir lietuvių kalbos. Naujos mokyklos įsteigimas, žinoma, nieko bloga, tegu ji sau dirba, jei turi vaikų. Bet gi šitie vaikai!... iš kur jų imti?

Reškutėniškiai lietuviai ir *katalikai*, jie pasiryžę siųsti savo vaikus į „Ryto" mokyklą. Kas daryti? Bet valdžia žmonėms duota nepelėti. Inspektoratas „Ryto" mokyklai mokytojo netvirtina ir dviklasei koncesijos neduoda.

Tėvai važinėja inspektoratan, prašo, maldauja: užtvirkinkite mūsų mokytoją ir leiskite jam dirbti — mokslo metai jau senai prasidėję. Spalių mėnesyje inspektoratas, aplenkdamas „Ryto" valdybą davė tiesiog tėvams ar per tėvus mokytojui, raštą kad leidžia jam mokyti „Ryto" mokykloje I ir II skyrių vaikus, III gi ir IV skyriuus vaikai turį eiti valstybės mokyklon. Tėvams nesinori atimti vaikų iš lietuviškos mokyklos ir užrašyti lenkiškon, jie rašo prašymą, važiuoja Vilniun kuratorijon ir įrodinėja, kad turi teises turėti savo privatinę mokyklą, kad inspektoratas, palikdamas I ir II skyrių lietuviškoje mokykloje, o III ir IV skirdamas valdiškon, daro kaž kokią keistenybę — privatiškai valdišką mokyklą. Kuratorijoje žada dalyką ištirti ir išspręsti.

Grįžta reškutėniškai geru ūpu ir laukia. Lapkričio 14 dieną ateina policija ir inspektoriaus pavedimu uždraudžia Jasiulioniui mokyti vaikus net I ir II skyriaus ir stebisi, kodel jis dar mokinąs. Pasirodė, kad inspektorato pora dienų anksčiau pranešta „Ryto" valdybai, jog Jasiulioniui neleidžiama mokyti, ir jis tikėjosi, kad „Ryto" valdyba mokytojui jau bus pranešusi.

Tėvai vėl pas p. inspektorių prašyti, kad paliktų mokytoją, bet nieko negelbi, mogytojas agituojąs prieš valdišką mokyklą ir jis negalįs toje pat vietoje jo palikti ir duoda suprasti, kad, jei mokytojas spirtųsi toje pat vietoje, tai gali likti ir visai netvirtintas.

Tėvai vėl deda kelionei lėšas ir važiuoja su nauju prašymu kuratorijon. Kuratorijoje nepriėmimo diena, bet vis tik pavykę kaž koks ponas pagauti ir įteikti. Ponas pareiškęs nepasitenkinimo dėl inspektorato elgėsio ir pažadėjęs per 10 dienų duoti atsakymą.

Praėjo 10 dienų ir gruodžio 5 dieną mokyt. Jasiulionis išvažiavo iš Reškutėnų kitan sodžiun, Aučinon Švenčionių valsčiun. Mylimo mokytojo išleisti susirinko visas sodžius, verkė vaikučiai, verkė ir suaugę, žiūrėjo į tai ir valdiškas mokyklos mokytojas ir kažin ar gerai jautėsi. Tai buvo liūdna reškutėniškiams diena — nesinori išleisti mokytojo, bet baisu jį laikant ir jam gyvenimas sulau-

Dobžanski's.

KAJETUKAS.

Vieno veiksmo komedijėlė.

SCENA I.

Gipolitas, vėliau **Ksavera**.

Gipolitas *(pro langą)*. Ksaveryte! Ksaveryte! Eikš gi nors kartą, metus gėles laistyti.

Ksavera (*už scenos*). Turiu gėlytes palaistyti, kitaip nuvys.

Gipolitas. Na, na! Jaunystė-kvailystė! Jai gėlės visuomet galvoj tik fiu! fiu! Eikš gi pagalios, Ksaveryte, kad sakau!

Ksavera *(už scenos)*. Tuojau, tėveli, tuojau!

Gipolitas. Eikš, nes turiu svarbų reikalą.

Ksavera. (*už scenos*). Einu, teveli, jau einu!

Gipolitas (*vienas*). Galų gale! Su šitomis jaunomis panelėmis nežinai kas ir daryti. Vieną teturiu dukrelę, o toks rūpestis, kad velyčiau šimtą sūnų. Kol apie vyrą nieko nežinojo, dar pusė bėdos. Dabar gi duktė už vyro leisti reikia, o dvidešimt metų kai ją leidžiu! Ir visuomet taip būdavo, kad arba jaunikis negalėdavo jos širdelės pavergti, arba ji jam nepatikdavo. Jau maniau, kad mano brangiausia Ksaverytė ir liks senmergė... bet štai netikėtai atsiranda jai tinkąs jaunikis. Gal jam pavyks įtikti mano rožytei?

SCENA II.

Hipolitas ir **Ksavera** *(įbėga su kibirėliu rankoje ir su didele šiaudine skrybėle ant galvos)*.

Ksavera. Esu, tėveli, jau esu! Ką liepsi?

Gipolitas. Sėskis, Ksaveryte! Ar žinai, balandėli, apie ką su tavim turiu pakalbėti?

Ksavera. Nežinau, tėveli.

Gipolitas. Kaip tai nežinai?

Ksavera Ką tėveli?

Gipolitas. Tiesa, juk apie tai aš dar nieko tau nekalbėjau. Hm! Kaip gi čia tau išaiškinus. Neś, matai, sunku iškarto viskas pasakyti.

Ksavera. Pradedi tėveli, mane intriguoti.

Gipolitas *(bučiuoja ją)*. Tik neišsigąsk, mano angelėli!

Ksavera. Taip mane, tėvelis sujdominai...

Gipolitas. Taigi, mano Ksaveryte, turi jau 36 metus.

Ksavera. Ką tiktai užbaigiau.

Gipolitas (*neatsižvelgdamas jos kalba toliau*). Tai yra puikiausis laikas tekėti. Ar netiesa?

Ksavera *(susigėdus)*. Bet, tėveli!

Gipolitas. Lyg ir nenori, o jaunikį akimis tik šaudo, aš jus gerai žinau! Na, na!

Ksavera *(taisydamosi suknelę)*. Tėveli.

Gipolitas. Netrukdyk man kalbėti. Laikas jau užmiršti mergelės amžių.

Ksavera. Nieks iki šiol neįstengė mano širdelės pavergti.

Gipolitas. Žinai, dabar patarsiu nepurtauti, nes duosiu tau aukso vyrą.

Ksavera (*apsidžiaugusi)*. Ar mano rankos kas prašė?

Gipolitas. Aa, gudruole, plaka tau širdelė, plaka!

Ksavera. Šiandieną tėvelis mane persekioja... Bet kas gi?

Gipolitas. Mano gero pažįstamo sūnus, kurio senai jau nemačiau.

Ksavera (*pluodama delnais*). Kaip atrodo! Kaip atrodo?

Gipolitas. O tai įdomumas!

Ksavera. Tėveli! Kaip atrodo?

Gipolitas. To... nežinau, nes jo nemačiau. Bet jei toks drąsuolis, kaip tėvas, bus diktas vyras iš jo. Šis laiškas tau viską pasakys.

Ksavera *(paima laišką)*. Kaip tai? Šis laiškas to, kuris prašo mano rankos? (*Bučiuoja laišką*).

Gipolitas. Ne, iš jo tėvo, bet skaityk!

Ksavera (*skaito)*. „Didžiai gerbiamas Geradėjau ir širdies Godone! Nemačiau Tavęs virš dvidešimts metų..."

Gipolitas. Palūkėk (*skaito pirštus*). Tiesa, o kaip greit bėga metai! Lyg šiandieną atmenu, kada gimei...

Ksavera (*skaito toliau*). „Tik kartais sužinojau, jog Tau puikiai sekasi. Ir man, ačiū Aukščiausiam, šiaip taip einasi. Sutausojau nemažą dvarelį ir viskas būtų gerai, kad ne sūnus. Mat, noriu jį apvesdinti, o kadangi vaikinas nedrąsus, tai prie panelių nė žingsnio". Ach, tai mano idealas!

Gipolitas. Na, na! Skaityk toliau!

Ksavera. „Ir sužinojau, kad pas Tave yra tekėstei duktė, o vienas mano draugas net visai gerai apie ją išsireiškė".

Visai gerai išsireiškė!

„Rodos jau baigusi aštuonioliką metų". Aštuonioliką metų... (*stebisi*).

Gipolitas. Taip! Na ir ko stebėtis, juk aštuonioliką baigei.

Ksavera. O, jau pabaigiau.

Gipolitas. Ir ką ten toliau rašo?

Ksavera *(skaito toliau)*. „Mano gi sūnus turi dvidešimts penkeris metus, tat ir bus atatinkama pora", (*Apsidžiaugusi*). Tik dvidešimts penkeris metus!

Gipolitas. Še tau, kaip dabar jauni vedasi.

Ksavera (*kaip pirma*). „Turiu viltį, kad Tavo dukrelei patiks, nes vyras kai meldas. O dabar širdingai bučiuoju Tave ir siunčiu linkėjimus būsimai mano marčiai, nes visame turiu didžiausią viltį".

Kai meldas! Kodel, tėveli, anksčiau neparodei man šito laiško?

Gipolitas. Nes norėjau siurprizą padaryti, bet ilgiau slėptis negalėjau, kadangi prieš valandą gavau štai šią telegramą, kur pranešama, kad šiandieną, ir tai neužilgo, atvyks minėtas Kajetukas.

Ksavera. Neužilgo atvažiuos! Ach! Turiu pasirengti! Jule! Julyte!

Gipolitas. Na ir tavo, Ksaveryte, karštumėlis! Palukėk gi, palukėk.

Ksavera. Bet aš turiu vieną reikalą pas tėvelį.

Gipolitas. Kokį gi, širdele, kokį?

Ksavera (*taisydama suknelę*). Neišduok, tėveli, mano metų.

Gipolitas. Kodel gi ne?

Ksavera. Panelės visuomet savo metus slepia.

Gipolitas. To niekuomet nepadarysiu. Kad būtumei sena, kas kita; bet 38 metai, ką tai reiškia. Mano tėvas vesdamasis turėjo 55, o motina 45 ir delto gyveno laimingai.

Ksavera. Bet man nesmagu, jis už mane kiek jaunesnis.

Gipolitas, A! Ką ten, pora metelių skirtumas, maža bėda! Bet meluoti, niekuomet nemelavau ir nemeluosiu.

Ksavera (*į šalį*). Kaip čia pradėjus, aa! (*Balsiai*). Bet jei paklaustų metų, pasakyk, tėveli, kad pavyzdžiui baigiasi 25... Juk čia nemelas.

(B. d.).

žyti, pasakys, kad mokytojas agitavo, netvirtins ir nieko ne adarysi.

Ant rytojaus paaiškėjo, kad „Ryto" valdyba gavo inspektorate patirti, jog Jasiulionis negalįs likti Reškutėnuose, kad gal ne tiek jis, kiek jo žmona kaž ką pasakiusi ir todel inspektoratas galįs jį patvirtinti mokytoju tik kitame valsčiuje ir dargi inspektoratas tai darąs savo atsakomybe ištirti. Nieko neliko „Rytui", tik perkelti mokytoją kitur, o į Reškutėnus duoti kitą. Tuo budu sumainyta Reškutėnų ir Ančinų mokytojai — Jasiulionis ir Mudėnas.

Mudėnas jau savo perkėlimo rašte negavo pastabos, kad galės mokyti tik I ir II skyrių, vadinasi. galės dirbti su visais skyriais. Taigi šis tas ir laimėta.

Bet tėvų nelaimės tuo nesibaigė: gruodžio pirmomis dienomis atėjo kai kuriems jų pabaudos už neleidimą vaikų į mokyklą, suprask valdišką, ir gana didelis. Pažiūrėkime, kas ir kieku nubaustas:

1) Petkūnas Augustas už sūnų 35 a.
2) Martinkėnas Gabrys už dukt. 20 a.
3) Petkūnas Kazimieras už dukt. 20 a.
4) Šeštokas Adomas už sūnų 20 a.
5) Petkūnas Kajetonas už dukt. 15 a.
6) Martinkėnas Kazim. už sūnų 10 a.
7) Kazakevičius Gabrys už dukt. 10 a.
8) Martinkėnas Justinas už sūnų 20 a

viso 150 auks.

Pasakykime atvirai, kad pabaudas gavo tie, kurie uoliau stovėjo už lietuvišką mokyklą.

Po tų visų įvykių žmonių sielos pilnos kartumo. Taip ir girdi iš visų pusiu; „Juk mes nieko bloga neminėjome, mes rūpinomės tik savąja lietuviška mokykla. Juk mes savo mokyklą galime turėti, įstatymai leidžia. Kodel mums tiek trukdyta, kodel mus vertė tiek žygio daryti, tiek pinigo išleisti ir galop netekti gero mokytojo ir susilaukti pabaudos už neleidimą vaikų į valdišką mokyklą?" Nesmagu ir Mykolui Daubarui, kurs išnuomuoja savo butą svetimai mokyklai; jį visuomenė pasmerkė...

Turiu pastebėti, kad reštutėniškiams šitie žygiai, važinėjimai tikrai nepigiai atsėjo, bent pora šimtų auksinų iššoko kelionėms į Vilnių ir Švenčionis. Reštutėniškiai juos surinko savo tarpe. Tai parodo, kad jau mokama vietomis vertinti lietuvišką mokyklą. Rašau tai visuomenės žiniai, kad nežūtų ir šviesesni mūsų gyvenimo bruožai.

Galop pora žodžių apie valdiškos mokyklos vargus: ji neturi vaikų, ją lanko tik 5 mokiniai ir tie ne iš Reškutėnų, išskyrus negu tik namų savininko vaikus. Reškutėniškiai lig šiol neleido savų, o dabar, kai leista mokyti „Ryto" mokytojui ir „Ryto" mokytojas cenzuotas, tai gal jau niekas jų ir nevaro, o valdiška, tur būt, ir pasiliks su penkiais.

KORESPONDENCIJOS

Švenčionių apskr.

Kretonys. Kaltinėnų vals. Ketvirti metai gyvuoja pas mus Šv. Kazimiero Draugijos skyrius. Jaunimas darbuojasi sulig išgalių. Pav. skyriaus valdyba sumanė įsigyti stygų orkestrą, ir tam tikslui surinkusi pinigų, nupirko keletą instrumentų. Tuojau jaunimas griebėsi mokytis nesigailėdami nei laiko nei pastangų, pakol pramoko šiek tiek griežti. Retkarčiais skyrius surengia šokių vakarą. Toks vakaras buvo lapkričio 24 dieną. Kretonių jaunimas susirinko pažaisti. Žaidė ramiai, ko atsibaladojo visiems žinomas mušeika K. D. Jis reikėjo išprašyti.

Dalyvis.

Bernotai, Melagėnų vals. Gruodžio mėn. 1 d. atvažiavo mokytoja p-lė Krickaitė, nes ligi šiai dienai p. Inspektorius mokytojos netvirtino.

Tiesa, rugsėjo 22 d. „Rytas" buvo atsiuntęs lietuvį mokytoją p. Vladą Bileišį, bet p. Inspektorius jo neužtvirtino:

Ligi gruodžio mėn. 6 d. mūsų sodžiaus vaikeliai buvo priversti lankyti lenkišką mokyklą, kuri mūsų sodžiuje jau ketvirti metai veikia ir kurioje jau antri metai mokytojauja p. Bronislovas Garbauskas, „lietuvis" (?).

Dabar atvažiavus lietuvių „Ryto" mokytojai, dauguma mūsų sodžiaus tėvų paėmė savo vaikus iš lenkiškos mokyklos ir paleido į lietuvių.

Jaunimas tikisi, kad lietuvių mokytoja pasirūpins įsteigti vakarinius kursus suaugusiam jaunimui pasilavinti.

Senelis.

Melagėnai. Mūsų valsčiaus gyventojai tik dabar suprato dadarę nedovanotiną klaidą išrinkę valsčiaus tarybon šlėkteles, kurių čia yra vos 3⁰/₀ visų gyventojų, visi gi kiti lietuviai. Bet jau po laiko. Tiesa, pateko tarybon pora lietuvių, bet jie nežinodami teisių duodasi vedžioti už nosies.

Šiemet visą vasarą buvo vedamas vieškelis nuo Švenčionių į Vydžius, todel žmonės galėjo užsidirbti ir užsidirbo. Kiti priek šeimynom užsidirbo į 1000 zlotų. Bet kas iš tol Visi, kruvinu prakaitu uždirbti pinigai nukeliavo į restoranus. Girtavimas jaunimo tarpe vėl atgijo. Malonu tiktai, kad negeria jaunesnioji jaunimo karta, kuri dalyvauja lietuvių draugijose. Joje yra viltis.

Aukštaitis.

Rizgūnai, Daugeliškio vals. Vietinis Šv. Kazimiero Draugijos skyrius jau išrinko Vytauto Didžiojo mirties sukaktuvėms minėti komitetą. Jon pateko: J. Vasiliauskas, J. Kaukėnas, K. Cicėnas ir J. Kaukėnas. Komitetas jau priėmė pirmininko p. M. Rastenio išdirbtą prógramą, būtent: 1) 1930 metais ruošti viešus vakarus, gegužinas, ekskursijas, paskaitas, kad kuo plačiau būtų nušviestas Vytauto asmuo. 2) Įsigyti visiems Vytauto paveikslus 3) Kelti jaunimo tarpe tikėjimą ir dorą, o taip pat lavintis ir šviestis 4) Remti tautišką katalikišką spaudą ir platinti „Vilniaus Rytojų" ir „Jaunimo Draugą".

Vidimantas.

Ašmenos apskr.

Dzeveniškės apylinkė. Šios apylinkės gyventojai daugumoj lietuviai, nors yra ir apgudėjusių. Nepažįstančiam vietos gyvenimo, iš pirmo žvilgsnio atrodytų, kad čia nieko lietuviško nėra. Vietos lietuviai vengia viešai (ne visi) kalbėti lietuviškai į nepažįstamą pirmiau užkalba gudiškai. Lietuvis atlankęs lietuvį pasveikina „Dzień dobry", arba „Niech będzie ir t. t.". Meldžiasi visi lenkiškai. Vaikus iš mažens mokina gudiškai, nes tai jau tokia „mada". Bet yra ir susipratusių lietuvių. kurie visas tas klaidas metė, arba stengiasi mesti, jau dabar daugelis seka jų pavyzdžiu. Nemaža yda ir ta, kad daugelis nemoka lietuviškai skaityti ir nesupranta lietuviškai spausdinto žodžio. Tik tas malonu, kad jau dabar mokytis lietuviškai nori, kaip vaikai taip ir jaunimas.

Yra tokių gyventojų ir net ištisi sodžiai garsūs — girtuokliavimu ir tuo didžiuojasi prieš kitus. „Garsaus" Gudelių sodžiaus gyventojas 28 d. lapkričio gavęs paskolą valščiuj 220 auks. karvei pirkti, nes jau pusė metų kaip neturėjo, nuėjo į smuklę, iš kurios kitą dieną išnešė nebegyvą nuo degtinės. Liko žmona, vaikai be karvės ir be pinigų, nes tėtis „tik" 140 auks. pragėrė per tą naktį. Vasaros metu, viršminėtame sodžiuje yra daromos tokios „pramogos". Jauni vyrai šventadienį išjoja ganyti arklius apsikrovę buteliukais, paskui juos slenka be maž visas sodžius. Ganyklose įvyksta „balius" po kurio daugelis nesuranda savo namų. Žinoma taip „ganydami" išgano javus savo ir kitų taip, kad reikia bylinėtis.

Laikas būtų susiprasti.

Valys.

— Užrubežinė, ypač prancūzų spauda, nerimsta del įvykių Lenkijoje. Daug kas reiškia pageidavimų, kad viskas baigtųs ramiai, be sukrėtimų. Gali sau galvų nelaužyti!

— Huveris įsakė parašyti laišką, kuriame pareiškiamas noras įstoti į Haagos tarptautinį tribunolą. Opozicija pranašauja, kad neužilgo Amerika įstos ir į Tautų Lygą.

— Kinijos diktatorius Čang-Kai-Šekas, pasirodo, nė nemano atsistatydinti, jis tikisi nuraminti Kiniją.

— Kiniečiai piratai (jūrų plėšikai) užpuolė vieną anglų laivą; laivui į pagalbą pasiskubino du kiti anglų laivai ir išsklaidė piratus; 11 kiniečių užmušta, 60 prigirdyta.

— Atlanto vandenyne gruodžio mėn. 7—10 d. siautė smarkios audros, daug mažesnių laivų nuskendo.

— Gruodžio 11 d. prasidėjo Lenkijoje gyvenančių pravoslavų sinodas; pirmininkauja metropolitas Dionizas.

ŪKIO SKYRIUS.

Galvijų šėrimas.

Kai kurių pašarų įtaka į pieno kokybę.

Jeigu įvairių pašarų duoti melžiamoms karvėms atatinkamas normas ir jeigu jie neiššaukia vidurių suirimo, tai paprastai pieno sudėties nepakeičia. Bet kad jei ir geriausio pašaro pradėsime duoti tokius kiekius, kad nuo jo pradės gesti gyvulių viduriai, tai pieno sudėtis žymiai pasikeičia.

Tačiau kaip kurie pašarai net tame atsitikime, kuomet nepakeičia pieno sudėties, vis delto daro blogos arba geros įtakos į pieno kokį. Taip, vidutiniai duodant karvėms šakniavaisių, riebalų kiekis piene palieka tas pats, bet pati riebalų sudėtis žymiai pasikeičia: sviestas iš tokių riebalų daros minkštas ir netvirtas. Be to, yra tokių augalų, kurie patekę į pašarą kaip pavyzdžiui laukinis svogūnas, kmynas ir kt., nepakeičia pieno sudėties, bet gadina jo skonį. Visoks pagedęs skonis ir dažnai net pakenkia gyvuliams.

Žaliasis pašaras — jauna žolė dobilai, vikiai ir kt. — bent kiek padidina riebalų piene, bet užtat pienas būna ne taip tvirtas, kaip šeriant tais pačiais pašarais, gerai nuvalytais ir išdžiovintais. Gi sviestas nuo tokių pašarų būna skanesnis.

Bulvės ir šakniavaisiai: turnepsai, burokai, daro įtakos į pieno ir sviesto skonį net tada, kuomet jų duodame melžiamoms karvėms palyginti nedaug. Sviestas nuo šakniavaisių paprastai būna geltonas ir netaip tvirtas, kaip nuo sausųjų pašarų. Jeigu šakniavaisių daduoti prie kietųjų pašarų, šiaudų, šieno nedaugiau kaip 20 kg. į dieną mažesnėm karvėms ir nedaugiau, kaip 32 kg. didesnėms karvėms, tai žymaus pieno pakitimo, ypač daduodant stipriųjų pašarų, nepastebima. Jeigu pridėti melžiamoms karvėms 10 kg. šakniavaisių prie šiaudų ir šieno tai žymiai pagerėja sviesto kokis.

Tiktai bulvių nepatarlama duoti karvėms daugiau kaip kokius 5—6 kg. į dieną ir daugiausia 10 kg. nes daugiau duodant jos gadina galvijams vidurius, o tada ir pieno sudėtis pasikeičia.

Stambieji pašarai; šienas, dobilai, šiaudai, pelai neblogos daro įtakos į pieną ir sviestą, bet tik tada, jei gerai suvalyti ir nepagedę. Pienas ir sviestas nedaro.

Stiprieji pašarai — miltai, sėlenos, išspaudos padidina riebalų kiekį piene. Bendrai, šie pašarai daro geros įtakos tiek į pieną, kaip ir į sviestą. Iš išspaudų geriausia atsiliepia į pieno ir sviesto kokį kokosinės ir sauliagrįžinės išspaudos.

Tačiau perdaug išspaudų duoti taip pat negalima, nes tada jos jau blogos pradeda daryti įtakos į pieną ir jo produktus. Sėlenos šiuo atvėju jau netaip pavojingos ir jų be jokio pavojaus galima duoti melžiamoms karvėms net trigubai daugiau, negu išspaudų.

Karves reikia šerti sulig jų gyvojo svorio.

Norint kad melžiamos karvės būtų geros ir duotų daug pieno, reikia joms duoti tokio pašaro, kad jame jos galėtų rasti pakankamai maisto dalių, ypač baltymų. Kuomet pas mus ūkininkai šeria karves beveik išimtinai vienais šiaudais ir tai ruginiais, tai karvės toli gražu negauna tiek maisto dalių, kiek joms reikalinga ir tada jos pradeda liesėti, tai yra misti savo kūno mėsa. Suprantamas dalykas, kad iš tokių karvių negalima laukti naudos.

Kuomet mes šeriame galvijus, tai pirmutinė pašaro dalis eina jų kūno palaikymui, o kita dalis kūno priaugimui arba pieno atsiradimui. Jeigu galvijui mes duosime tiktai tiek pašaro, kiek reikalinga jo gyvybės palaikymui, tai negausime iš jo nė litro pieno ir nepriaugs jam nė 1 kg. mėsos. Todel tą pašaro kiekį, kuris eina gyvulio kūno palaikymui, vadiname *palaikomuoju* pašaru. Nuo vieno palaikomojo pašaro, kaip jau sakiau, galvijas negali duoti nė 1 litro pieno ir negali užauginti nė vieno kg. mėsos. Todel tą pašaro kiekį, kuris eina pieno gaminimui ir mėsos priaugimui, vadiname *produktinguoju* pašaru.

Toliau, kadangi visi galvijai nevienodi, tai yra vieni didesni, kiti mažesni, tai suprantama, kad palaikomojo pašaro kiekis visiems galvijams negali būti vienodas ir didesni galvijai jo turi gauti daugiau, o mažesni, mažiau. Kai del produktingojo pašaro, tai jis pareina ne tik nuo gyvulio didumo, bet ir nuo to, kiek: sakysime, melžiama karvė duoda piena. Labai pieningoms karvėms produktingojo pašaro duodama daugiau, o mažiau pieningoms — mažiau.

Veršingoms karvėms be palaikomojo pašaro reikia dar daduoti pašaro vaisiaus vystymuisi.

Apie dienos duoklių sustatymą aš čia nerašysiu, nes jau apie tai savo laike „V.R." buvo kalbėta, o antra vertus, kas nori savo galvijus atatinkamai šerti, tiems patarčiau nusipirkti nebrangią knygelę *Agronomo J. Kriščiūno*: „Melžiamų karvių šėrimas". Ją galima gauti Vilniaus lietuvių knygynuose. Ten ras visas reikalingas žinias ir dienos duoklė sustatyti bus nesunku.

Galvijus reikia šerti įvairiu pašaru.

Pašaras pašarui nelygus ir vieni jų daugiau maistingesni, o kiti mažiau maistingesni. Tai privalo nepamiršti nė vienas ūkininkas šerdamas savo karves. Jeigu šersime galvijus vienais šiaudais tai, jiems bereikalo apsunkinime vidurius ir jie gali palikti net alkani, nes bloguose šiauduose labai maža yra maistingų dalių. Jei šeriami vienais šiaudais galvijai ir nenudvės, tai vis delto bus neproduktingi.

Jei prie šiaudų pridėsime vieną-kitą kilogramą šieno, tai ir maža ką tepadės, nes ir šienas negalima piskaityti prie maistingųjų pašarų. Blogas rūkščių pievų šienas maža kuo geresnis už vasarojinius šiaudus, o kartais gali būti net blogesnis. Todel norint, kad karvės žiemą daugiau pieno duotų, reikia jos šerti ne tik maistingesniu pašaru, bet pats pašaras pajvairinti. Tada karvės daug geriau išnaudoja visus pašarus.

Toliau, sustatinėjant dienos duokles reikia kreipti domė ir į tai, kad neperžengus įvairių pašarų normos, nes tai paskui blogai gali atsiliepti į gyvulio sveikatą, produktingumą ir į pieno produktų kokybę.

(Pabaiga).

Klausimai ir atsakymai.

Klausimas. Mes ėmėm pasievo per p. T. Jis iš Banko paskelbė kainą 19 auks., o dabar jau reikalauja po 21 auksiną. Todel prašom per laikraštį atsakyti, kaip čia gali būti?

Ūkininkas.

Atsakymas. Jeigu buvo paskelbta po 19 auksinų už maišą, tai tiek turėjo ir paimti. Tiesa, dar priskaitoma paskui už persiuntimą keliasdešimt skatikų už maišą, bet vis delto ne du auksinai. Greičiausia čia išėjo koks nors nesusipratimas. Kadangi tos trąšos partrauktos tarpininkaujant Ūkio Draugijai, tai patarčiau Tamstai tenai kreiptis del paaiškinimo (Vilnius, Didžioji gatvė Nr. 12. Lietuvių Ūkio Draugija).

Klausimas. Ar gali karvės nuo musmirių nudvėsti jei jas ėda? Pas mus karves gano po miškus, tai jos ėda musmirius. Nežinau del kurios priežasties, bet pas mus dvi karvės nudvėsė. Žmonės sako, kad nuo musmirių. Prašau patarimo.

B—čius.

Atsakymas. Jeigu karvės ėda musmirius, tai jos arba labai alkanos arba jų organizmas reikalauja druskų. Daugelyje vietų karves gano po miškus, bet jos musmirių neėda. Musmirai yra nuodingi ir nieko stebėtina, jei jų prisiėdusi karvė nudvėstų. Kad karvės visokių daiktų neėstų, duokite joms kreidos su ėdesiu (po valgomą šaukštą), o taipogi gyvulinės druskos gabalą laižyti.

Klausimas. Ar turi teisę pasienio kareivis pas ūkininką kratą daryti?

B—čius.

Atsakymas. Be atatinkamos valdžios leidimo — ne. Jei nežiūrint į tai daro kratą, tai reikia pasiskųsti pasieno sargybos artimiausiam vadui, o jei tai nepadėtų, tai savo apskrities storostijai.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Lietuvos vyskupų konferencija.

Šio mėn. 12 d. Kaune buvo sukviesta Lietuvos vyskupų konferencija, kurioje pirmininkavo konferencijos iniciatorius Lietuvos metropolitas arkivyskupas J. Skvireckas. Svarbiausioju dienotvarkės punktu — katalikiškų privatinių mokyklų klausimas.

Dar vienas laikraštis.

„Rytas" praneša, kad netolimoj ateity redaktorius Juozas Keliuotis (Jis dabar redaguoja „Rytą) pradėsiąs leisti naują kultūros, literatūros ir mokslo žurnalą „Ateities Spinduliai". Šis žurnalas bus skiriamas jaunesnei moksleivijai.

Lietuvos vyriausybė šelpia knygnešius.

Šio mėn. 5 d. Lietuvos ministerių kabinetas paskyrė tolimesniems 16-kai knygnešių ligmirtines algas nuo 30 iki 50 litų mėnesiui.

Plečkaitininkai - teroristai nuteisti.

Šio mėn. 9 d. karo lauko teismas nagrinėjo suimtųjų Vievy plečkaitininkų teroristų: Bieliausko ir Viršnickio bylą. Pas juos, kaip jau rašėme, buvo rasta emigrantų laikraščio „Pirmyn" pundas, revorvelių, bombų ir kitos sprogstamosios medžiago. Abudu teroristai nuteisti mirtin, bet Valstybės prezidentas dovanojo jiems mirties bausmes pakeisdamas kalėjimu ligi gyvos galvos.

Gal jaunieji bus laimingesni.

Rygos laikraštis „Sevodnia" praneša, kad Rygos universitete filologijos ir filozofijos fakultetų studentai kreipėsi į Kauno universiteto tų pačių fakultetų studentus kviesdami užmegsti artimesnius santykius. Laikraštis pastebi, kad Kauno universiteto studentai latvių kolegų pasiūlymą priėmė labai maloniai. Artimiausiu metu reikia tikėtis bendro pasitarimo.

Duok Dieve, kad jaunoji, abiejų broliškų tautų karta, supratusi kuotampriausių ryšių svarbumą, imtųsi aktyviau susiartinimo darbo.

Rinks gražiausią lietuvaitę.

Išeinąs Kaune iliustruotas žurnalas „Naujas Žodis" įnešė sumanymą artimiausiu metu išrinkti gražiausią lietuvaitę, kuriai laikraštis paskyrė 10 00 lt. dovanų. Reikia čia prie progos pažymėti, kad šią vasarą visos beveik tautos rinko gražiausiąją savo moterį, pavadindamos jas tautos vardu. Išrinktoji gražiausia lietuvaitė bus pavadinta „Miss Lithuania".

VIETOS KRONIKA.

Lenkų profesorių padėka Laikinajam Vilniaus Lietuvių Komitetui.

Sugrįžę iš Kauno šiomis dienomis du lenkų mokslininkai: dr. Włodzimierz Antoniewicz ir prof Władysław Semkowicz, atsiuntė Laik. Viln. Liet. Komiteto pirmininkui šio turinio laiškelį:

„Didžiai Gerbiamajam ponui pirmininkui reiškiame sugrįžę iš Kauno, kame būdami gavome *daug malonių įspūdžių*, širdingiausią ačiū už palengvinimą mums įvažiuoti Lietuvon".

Kursai folkloro rinkėjams.

Teko patirt, kad lietuviams mokytojams iškėlus klausimą, *Lietuvių Mokslo Draugijos Valdyba* yra jau nutarusi suruošti šio mėn. 28, 29 ir 30 dienomis Vilniuje trumpus *kursus folkloro rinkėjams*. Bus skaitoma tarp kita ko: 1) senovės palaikų reikšmė, jų saugojimas ir rinkimas; 2) kas tai yra folkloras ir kaip rinkti jo medžiaga; 3) kaip atvaizduoti vietinių Rytų Lietuvos tarmių ypatybės ir kurie rašmens tam vartotini, renkant dainas, pasakas, patarles, mįsles ir kt.

Kas nori dalyvauti tuose kursuose tepraneša apie tai žodžiu ar raštu Lietuvių Mokslo Draugijoj (Vilnius, Gimnazjalna Nr 4). Kursų lankytojai nieko nemoka.

Vakaras Lietuvių Klube.

Šeštadienį š. mėn. 14 d. Vilniaus Lietuvių Klube įvyks eilinis vakarėlis, kurin renkasi nariai, jų šeimynos ir narių rekomenduojami svečiai. Tarp kita ko bus laisvas pašnekesis apie Linejaus „Juvevenis ursinus Lithuanus", referuoja p. Pov. Karazija. Pradžia 9 val. vakarą.

Endekų etika.

Skaitytojai atsimena, kaip šią vasarą Vilniaus organas „Dz. Wl." apšmeižė neteisingai Asavos kleboną kun. J. Šimkūną ir Lietuvių Skautų draugovę, kuri buvo įsitaisiusi vasaros stovyklą Asavos apylinkėje. Del tų biaurių šmeižtų, ir kun. J. Šimkūnas ir Liet. Skautų draugovė įteikė „Dz. Wil." Redaktoriui atitaisymus, parašytus remiant Lenkijos Prezidento parėdymu apie spaudos įstatymą 1927.V-10 d. Bet iki šiol vis tik „Dz. Wil." tų atitaisymų neįdėjo. Be abejo, apšmeižtieji asmens „Dz. Wil." teisman nepadavė, greičausia turėdami galvoje veidmaningą to laikraščio etiką.

O tuo tarpu kun. J. Šimkūnas jau senai tardomas.

Prieš šventes prailginta prekybos valandos.

Kaip pernai ir taip, šiemet prieš šventes, nuo 18 iki 23 dienos visos krautuvės gali būti atidarytos iki 9 val. vakaro. Gi sekmadienį, 22 d. nuo 1 val. iki 6 vakaro.

Policija suėmė 46 komunistus.

Laidojant šiomis dienomis patikimą komunistų asmenį, kaip tvirtina lenkų spauda, Rasų kapinėse komunistų būrys padaręs demonstraciją ir išmėtęs daugybę komunistiškų atsišaukimų. Tuo metu apsupė juos stiprus policijos būrys ir suėmė 46 komunistus. Visi jie pasodinti kalėjime.

Galutinai ryžosi.

Šiemet magistratas uždraudė kirsti miesto miškuose jaunas eglaites, kurių kas met sunaikindavo labai daug. Pažiūrėsime betgi ar nebus jomis užverstos ir šiemet miesto gatvės.

Uždrausta kapuose kalbėti.

Vilniaus arkivyskupas šiomis dienomis išsiuntinėjo klebonams aplinkraštį, kuriame uždraudžiama ateity pasauliečiams sakyti kalbos katalikų kapinėse.

Kas per parapija?

Neoficialiniame kurijos organe „Dz. Wil." Nr. 285 pasirodė žinia, kad Vilniaus arkivyskupas patvirtinęs tris naujas parapijas bei rektoratus. Jų tarpe minima Švenčionių apskrity Dūkštas, kur jau nuo nebeatmenamų laikų yra parapija, kurioj, išvežus Lietuvon kun. Šimašių, klebonauja kun. Butkevičius. Tat nejaugi atsiuntus ten kun. Stupkevičių tapo įsteigta Dūkšto parapijoj dar viena parapija?

Vėlyva žiema.

Šiemet daugelis žmonių skundžiasi ilguoju rudeniu negalėdami sulaukti žiemos, kuri lapkričio mėn. buvo pasirodžiusi, bet ir vėl užstojo ruduo. Tiesa, pereitą ketvirtadienį smarkiai ėmė snigti, bet kadangi žemė neįšalusi, tai sniegas neilgai laikėsi.

Bet nežiūrint į ilgą rudenį, meteorologinės stotys pranašauja gilią ir šaltą žiemą, kuri greitu laiku parodys savo jėgą

„Vilniaus Šviesoje" užtikdavome dažnai priekaištų Laikinajam Komitetui, kad jisai iš gaunamų visuomenės aukų, neskirią „Kultūrai" jokios pašalpos. Tas pat pasikartojo ir „Vilniaus Žody", kurį leidžia tie patys žmonės.

Kad nušvietus tikrąją padėtį, pasiteiravome tuo klausimu Laikinajame Komitete. Sužinojome, kad Laikinasis Komitetas nėra gavęs iš visuomenės **nei vieno skatiko** aukų, skirtų „Kultūros" draugijai, arba jos organams.

Mums rodos, kad nustojusi eiti „Vilniaus Šviesa" ir ją pavadavęs „Vilniaus Žodis" piktai kartoja prasimanymus apie mūsų visuomenę. Gana pažiūrėti į minėtų laikkraščių skiltis, o surasime ištisą eilę aukotojų. Visuomenė, matomai, nešykšti ir kiek išgali, remia ir juos, tik gal ne taip gausiai, kaip jie norėtų. Ir nenuostabu. Tos aukos, mūsų nuomone, vartojamos neproduktingai. Leido „Vilniaus Šviesą", kuri užsiimdavo tik žalingu Lietuvos vyriausybės teršimu ir lietuvių vienų prieš kitus piudymu; pernai ir šiemet laiko Vilniuje visuomenės aukomis mokyklą, kurioje pernai lankėsi apie 13 gana pasiturinčių tėvų vaikų, o šiemet jų dar mažiau.

Trumpai apie viską.

— Prancūzijos ir Italijos nusistatymai nusiginklavimo klausimais dar labai skirtingi; abejojama, ar juos bus galima suderinti dar prieš konferenciją.

— Darbiečiai yra sumanę pertvarkyti akmens anglies pramonę. Tam jų sumanymui yra priešinga darbiečių dalis ir liberalai Anglijoje laukiama svarbių įvykių.

— Kiniečių ir rusų delegatai susirinko Chabarovske; jie tariasi nesusipratimų del gelžkelio likvidavimo klausimais.

— Arabai sukilo prieš Hedžaso karalių. Anglijoje tas įvykis sukėlė nemažą susirūpinimą.

— Haiti sala sudaro atskirą respubliką, kurią globoja Amerika. Dabar ten sukilo laivus gyventojai ir Amerika siunčia negrai ir kariuomenę juos malšinti.

— Kinijoje Nankino vyriausybės padėtis dar labiau pablogejo. Nankinas jau evakuotas.

— Dabar prancūzų parlamente eina ginčai biudžeto klausimais; ten kariuomenės reikalams reikalaujama daugiau 6 milijardų frankų.

— 1930 m. sausio mėn. pradžioje Popiežius išleis encikliką, kurioje nušvies Bažnyčios gyvenimą 1929 metais.

— Nesenai miręs pagarsėję „Pergalės Tėvas" Klemanso paliko savo įpėdiniams apie milijoną frankų palikimą.

— Suomijos komunistų priešai reikalauja pradėti kovą su komunistais be pasigailėjimo; jie įteikė vyriausybei ir atitinkamą memorijalą.

— Gruodžio 7 d. pas Popiežių atsilankė Italijos karaliaus vaikai. Pats Italijos karalius ir karalienė atsilankė gruodžio 5 d. Visi jie buvo priimti labai iškilmingai.

— Austrijos vidurinių ir aukštųjų mokyklų mokytojai nutarė pradėti streiką; prie streiko verčiąs juos mažas atlyginimas, kurį gauna už darbą.

— Anglijos darbiečių partijoje eina skylimas. Ministeris Snoudenas pagrasęs atsistatydinti, jei kairysis sparnas nesiliaus reikalavęs pašalpų bedarbiams padidinimo.

Įvairenybės.

Vyriausias žmogus pasaulyje.

Sunku įtikėti žiniai, kurią paduoda kiniečių laikraščiai.

Į Pekiną atvyko nesenai kinetis, gimęs Susunano provincijoje, sulaukęs nei mažiau nei daugiau, kaip 252 metus amžiaus.

Šis senis yra burtininkas; ir iš pat jaunystės tiria augalus, kurie auga jojo tėvynėje; tais augalais išgydė daugybę žmonių. Pats maitinasi vien augaliniu maistu.

Senis geros atminties, pasakoja apie įvykius prieša 200 m. Laikraštininkams parodė dokumentus, iš kurių matyt, kad yra gavęs iš Kinijos imperatorių pensiją, kai sulaukė 100 metų amžiaus; tą pensiją jam padidino dvigubai dar po 100 metų. Vedęs yra jau 23 kartus, paskutinė jo žmona 62 metų amžiaus, vadinasi 190 m. jaunesnė. Kas yra senį matęs, tvirtina, kad jis galįs dar ilgai gyventi, nes sveikas, mato ir girdi, gerai pažilo sulaukęs vos 100 metų.

Skaitai, žmogus, apie tai lyg kokią pasaką... Ir tikėti nesinori. O vienok tai teisybė.

Redakcijos atsakymai.

P. Svajūnui. Mums neteko matyti Tamstos paklausimų. Jeigu jie Tamstai svarbūs, prašome pakartoti, o gavę pasistengsime atsakyti.

Visuotininis metinis

Lietuvių Mokytojų Sąjungos

narių

SUSIVAŽIAVIMAS

šaukiamas š. mėn. 31 d. 8 val. rytą Vilniuje, Vytauto Didžiojo Gimn. salėje.

Dienotvarkė bus paskelbta vėliau.

Asmens, kurie turi paruošę arba paruoš Susivažiavimui referatų, malonės pranešti Sąjungos Valdybai jų turinį bent savaitę laiko prieš Susivažiavimo dieną (Adr.: Vilnius, Didžioji 2, but. 2).

VALDYBA.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius **Julius Navikas.**

„RUCH" Spaustuvė, Totorių g.